

Életciklus szemlélet és életciklus felmérés – jogi háttér

készítette Sára Balázs (FEBE ECOLOGIC) a KÖRINFO rendszer számára

2010. január

1. Az életciklus szemlélet és életciklus felmérés alkalmazása az EU politikában

Az EU Integrált Termékpolitikája [1], angolul „Integrated Product Policy” (IPP), a termékek teljes életciklusát figyelembe véve határozza meg a környezeti hatások csökkenését segítő eszközöket és intézkedéseket (pl. gazdasági és jogi eszközök, önkéntes programok, környezeti címkézés, terméktervezési útmutatók stb.) Az Európai Bizottság az IPP-vel kapcsolatban egy Kommunikációt adott ki 2003-ban, amelynek keretében többféle tevékenység van folyamatban: IPP esettanulmányok, a legnagyobb környezeti hatással járó termékek meghatározása, az IPP eszköztár meghatározása és fejlesztése, egy európai LCA platform létrehozása, stb.

Az Európai Bizottság 2008-ban mutatta be a „Fenntartható Fogyasztás és Termelés” akciótervet [2], amelynek életciklus szemléletet alkalmazó építőkövei az IPP-n túl a következők:

- A „Természeti Erőforrások Fenntartható Használata” és a „Hulladék Megelőzés és Újrahasznosítás” tematikus stratégiák [3-4] melyek életciklus szemléletet alkalmaznak a konkrét környezeti problémák (erőforrások használata, ill. hulladékok) kezelésére,
- Az EU ökocímkeje, az ECOLABEL [5], ahol az egyes termékekre vonatkozó kritériumokat a teljes életút hatásainak figyelembevételével határozzák meg.
- Az EMAS „Eco-Management and Audit Scheme” [6], amely az EU által szabályozott környezetirányítási rendszer.
- A Zöld Közbeszerzéssel [7] kapcsolatos kezdeményezések, amelyek segítik az alacsonyabb környezeti hatású termékek elterjedését.
- Az Energia-felhasználó Termékekre vonatkozó direktíva [8], amely a környezettudatos terméktervezést szabályozza.

Az Energia-felhasználó Termékekre vonatkozó direktíván kívül léteznek egyéb EU direktívák, amelyekben arra ösztönzik a gyártókat, hogy a termékek tervezésének során életciklus szemléletet alkalmazva vegyék figyelembe a használat utáni szétszerelhetőséget és újrahasznosíthatóságot, továbbá az alapanyagok kiválasztásánál korlátozzák a veszélyes-anyag tartalmat:

- elhasználdott gépkocsikra vonatkozó direktíva [9],
- elhasznált villamos- és elektronikai eszközökre vonatkozó direktíva [10],
- veszélyes anyagok használatának korlátozására vonatkozó direktíva [11],
- közúti járművel típusjövahagyásával kapcsolatos direktíva [12].

Az EU vegyi anyagokkal kapcsolatos szabályozása, a REACH rendelet [13] is életciklus szemlélettel kezeli a konkrét témakört és az LCA alkalmazására is teret nyújt. [14-15]

Az IPP keretében az Európai Bizottság döntése alapján a termékek környezeti hatásának vizsgálatára az LCA a legalkalmasabb eszköz. Az LCA-val kapcsolatos módszertan harmonizálására és az LCA-hoz szükséges konzisztens adatbázisok kialakítására hozták létre az Európai LCA Platformot [16]. Ennek keretében folyamatos fejlesztés alatt áll az Európai Referencia Életciklus Adatbázis [17] és az LCA Források Könyvtára [18], amely az életciklus szemlélettel kapcsolatos szolgáltatókról, adatbázisokról és eszközökről nyújt információt.

Az EPLCA további kezdeményezése a Nemzetközi Referencia Életciklus Adatrendszerrel (ILCD, International Reference Life Cycle Data System) összefüggő adathálózat [19] és kézikönyv [20] fejlesztése.

Az LCA-val szorosan összefüggő, azon alapuló Környezeti Termék Deklarációs rendszerek [21] is egyre fontosabb szerephez jutnak az EU-ban, mint fontos IPP eszközök.

2. Az életciklus szemlélet és életciklus felmérés alkalmazása a magyarországi jogalkotásban

Magyarországra az EU tagállamaként hatással vannak az EU politikában megfogalmazódott elvek az életciklus szemlélettel és LCA-val kapcsolatban. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium információt nyújt az EU kapcsolódó politikájáról [22-23].

Az életciklus szemléletet alkalmazó EU ökoimke, az ECOLABEL, magyarországi termékek számára is elérhető. Bővebb információk a KvVM és Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság honlapján található [24-25].

A nemzeti környezetbarát védjegy rendszer a minősítési feltételrendszer meghatározásánál szintén utal a termékek előállítása, felhasználása és hulladékká válását követő hasznosítása/ártalmatlanítása során jelentkező környezeti hatások figyelembevételére. Bővebb információk a KvVM és Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság honlapján található [26-27].

A KvVM megbízásából 2009-ban elkészült egy LCA felmérés különböző italcsomagolások elemzésére, összehasonlítására. Ennek elsődleges célja, hogy szakmai háttér tanulmányként szolgáljon a termékdíj szabályozásra. Hosszútávon a KvVM azt vizsgálja, hogyan lehet az LCA-t beépíteni a környezeti szabályozás rendszerébe (főként a termékdíjas szabályozásra).

3. ISO szabványok

Az életciklus elemzésre a következő ISO szabványok vonatkoznak:

- ISO 14040:2006 Environmental management -- Life cycle assessment -- Principles and framework [28]
- ISO 14044:2006 Environmental management -- Life cycle assessment -- Requirements and guidelines [29]

A szabványok a Magyar Szabványügyi Testülettől is angol nyelven érhetők el: MSZ EN ISO 14040:2006 [30] és MSZ EN ISO 14044:2006 [31].

További két ISO dokumentum létezik az LCA-val kapcsolatban, amelyek az adatok dokumentációval és a környezeti hatásvizsgálattal foglalkoznak részletesen :

- ISO/TS 14048:2002 Environmental management -- Life cycle assessment -- Data documentation format [32]
- ISO/TR 14047:2003 Environmental management -- Life cycle impact assessment -- Examples of application of ISO 14042 [33].

Hasznos linkek és irodalom

(előfordulhat, hogy egyes linkek idővel megváltoznak)

- [1] Integrated Product Policy: <http://ec.europa.eu/environment/ipp/>
- [2] Sustainable Consumption and Production: http://ec.europa.eu/environment/eussd/escp_en.htm
- [3] Thematic Strategy Sustainable Use of Natural Resources: <http://ec.europa.eu/environment/natres/index.htm>
- [4] Thematic Strategy Prevention and Recycling of Waste: <http://ec.europa.eu/environment/waste/strategy.htm>
- [5] ECOLABEL: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm
- [6] EMAS: http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm
- [7] Green Public Procurement: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- [8] EuP Energy using Products: http://ec.europa.eu/enterprise/eco_design/index_en.htm
- [9] ELV End of Life Vehicles: http://ec.europa.eu/environment/waste/elv_index.htm
- [10] WEEE Waste of Electrical and Electronic Equipments: http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index_en.htm
- [11] RoHS Restriction of the use of certain Hazardous Substances: <http://www.rohs.eu/english/index.html>
- [12] Type-approval of motor vehicles: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_for_goods/motor_vehicles/n2_6100_en.htm
- [13] REACH Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical substances: http://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_intro.htm
- [14] Christensen, F. M.: Current and future life cycle aspects of the new EU chemical policy (REACH), SETAC Europe 14th Annual meeting, Prague, 18-22 April 2004.
- [15] Scimia, E.: The relationships between LCA and REACH requirements, 15th ETRA Conference, Bruxelles, 2-4 April 2008.

- [16] European Platform on LCA: <http://lct.jrc.ec.europa.eu/eplca>
- [17] European Reference Life Cycle Database (ELCD):
<http://lca.jrc.ec.europa.eu/lcainfohub/datasetArea.vm>
- [18] LCA Resources Directory: <http://lca.jrc.ec.europa.eu/lcainfohub/directory.vm>
- [19] ILCD Data Network: <http://lct.jrc.ec.europa.eu/eplca/deliverables/the-international-reference-life-cycle-data-system-ilcd-data-network>
- [20] ILCD Handbook: <http://lct.jrc.ec.europa.eu/eplca/deliverables/international-reference-life-cycle-data-system-ilcd-handbook>
- [21] Environmental Product Declarations (EPD): <http://ec.europa.eu/environment/ipp/epds.htm>
- [22] Szántó Sz.: LCA az Európai Unió politikájában, KÖVET LCA képzés, 2008. május 20.
- [23] Csanády R. A.: Életciklus felmérés az EU szakpolitikában, IV. LCA Konferencia, Sopron, 2008. szeptember 11.
- [24] KvVM - EU Ecolabel: http://okocimke.kvvm.hu/public_hun/index.html?ppid=1300000
- [25] Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság - EU Ecolabel: <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/EUmagyarul.htm>
- [26] KvVM - ökocimke: http://okocimke.kvvm.hu/public_hun/index.html?ppid=1200000
- [27] Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság - ökocimke: <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/magyartaj.htm>
- [28] ISO 14040:2006 Environmental management -- Life cycle assessment -- Principles and framework:
http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=37456
- [29] ISO 14044:2006 Environmental management -- Life cycle assessment -- Requirements and guidelines:
http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=38498
- [30] MSZ EN ISO 14040:2006 :
https://www.mszt.hu/mszt/portal/user/anon/page/default.psm/js_panename/msztStandardDetails?cikkszam=141792
- [31] MSZ EN ISO 14044:2006:
https://www.mszt.hu/mszt/portal/user/anon/page/default.psm/js_panename/msztStandardDetails?cikkszam=141794
- [32] ISO/TS 14048:2002 Environmental management -- Life cycle assessment -- Data documentation format: http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=29872
- [33] ISO/TR 14047:2003 Environmental management -- Life cycle impact assessment -- Examples of application of ISO 14042:
http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=31026

Szerző elérhetősége:

Sára Balázs
FEBE ECOLOGIC
Mob: +36 20 5162563
Skype: balazs.sara
E-mail: balazs.sara@febe-ecologic.it
Internet: http://www.febe-ecologic.it/HUN/index_HUN.html